

Llegir català en romanès

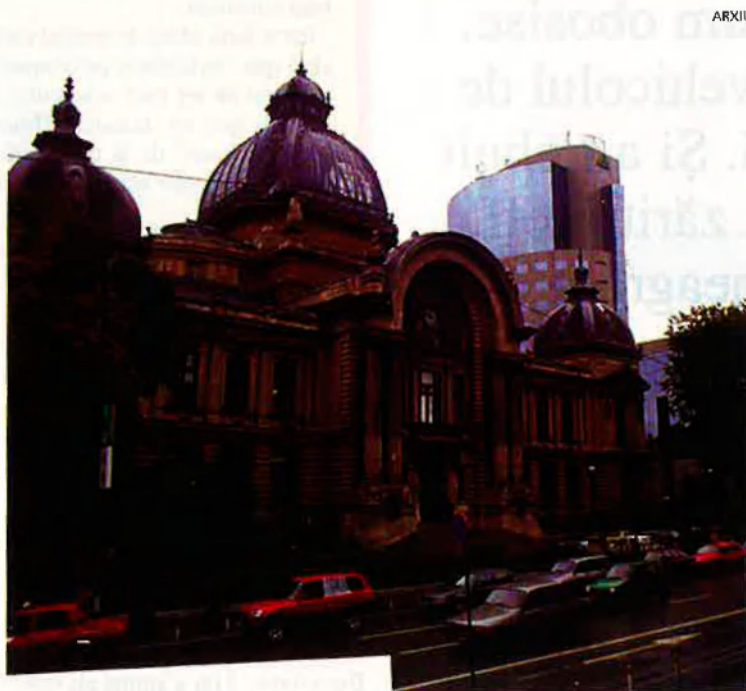
La literatura catalana va fent via i cada cop és traduïda a més idiomes. A Romania hi trobem un exemple: una nova col·lecció editarà en romanès obres d'autors contemporanis catalans com Víctor Català, Manuel de Pedrolo o Mercè Rodoreda, entre d'altres.

La cultura catalana continua obrint-se pas a l'Europa de l'Est. Des de l'any passat l'editorial Meronia, amb seu a Bucarest, edita una col·lecció que acostarà els títols més representatius de la literatura dels Països Catalans als lectors romanesos.

El projecte de creació d'una Biblioteca de Cultura Catalana va sorgir el 1995 quan Mircea Martin, crític literari i director de l'editorial romanesa Univers, va publicar la traducció de *La Plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda, dins d'una col·lecció titulada "Els clàssics de la literatura universal". La traducció va anar a càrrec de Jana Matei, responsable de l'editorial Meronia i investigadora a l'Institut de Lingüística de Bucarest, qui arran d'aquest treball va decidir crear una col·lecció dedicada exclusivament a la cultura catalana.

Segons Matei, que es declara una catalanòfila convençuda, la intenció de la "Biblioteca" és contribuir a divulgar d'una manera "més àmplia i sostinguda" la realitat catalana perquè aquesta "encara és poc coneguda i un sol títol dins d'una col·lecció general no té influència per donar-la a conèixer veritablement".

Per tirar endavant el projecte, Matei va contactar amb la Institució de les Lletres Catalanes (ILC) que va donar suport a la iniciativa a través dels seus programes d'assessorament i d'ajut econòmic a la traducció. Aquest procés va culminar l'any passat amb la publicació de *Solitud* de Víctor Català, el

ARXIU

Per Sant Jordi sortirà a la venda a Bucarest l'edició en romanès de 'Mecanoscrit del segon origen', de Manuel de Pedrolo. A sota, coberta de la traducció de *Solitud*, de Víctor Català (Caterina Albert), primer llibre de la col·lecció de clàssics catalans en romanès.

Víctor Català

SINGURĂTATE

BIBLIOTECA DE CULTURĂ CATALANĂ

primer títol de la Biblioteca. A aquesta primera obra n'hi seguiran d'altres, de moment, ja està a punt de sortir a la venda, tot coincidint amb el dia de Sant Jordi, la traducció d'*El mecanoscrit del segon origen*, una de les obres més llegides de Manuel de Pedrolo i enguany també està prevista la publicació de la traducció de *Mirall trencat*, de Mercè Rodoreda.

Tot i que fins ara la Biblioteca s'ha centrat en el vessant literari, Jana Matei vol ampliar els seus continguts a d'altres camps. "Crec que seria molt important publicar un diccionari de noms il·lus-

recuacra de ja de Rio...
ca la aceeași direcție...
iză, îl întrebă pe căruțaș...
elui. Țăranul, binevoitor...
nba o vorbă, îi făcu imed...
ic și se așeze în spate, pe...
mul ăla care îi ajută în...
tentă, dar acum obosise. I...
ide-i lăsase vehicolul de...
nătate de oră. Și a trebuit...
vână când au zărit profilă...
eată silueta neagră a clop...
îruțaș, mai trecuse un sfer...
ârșit o făcuseră să-și piard...
Cuibărită pe rogojină, rez...
esfăcu nodul basmalei ca...
-o de margini, o flutură în...
dierea îi trecu peste gât și...
înfiorată, străbătând-o pa...
nai liniștită și mai împă...
ra de frumusețea ținuturii...
Privi în jur. În spatele că...
e ca un șarpe, plin de hârț...
ci pe care roșele căruțelor...
ispăreau nici în mijlocul...
mă, acoperindu-se cu un...
o dată cu venirea ploilor.

Dues realitats properes

L'editorial Meronia és una de les tres mil que es van crear a Romania a partir del 1989, un cop derrocada la dictadura de Ceaucescu. Fins a aquella data només existien al país 24 editorials d'estat que seguien la política cultural que dictava el Partit Comunista. La revolució popular contra la dictadura i l'arribada d'un sistema democràtic, encara que recent, van acabar amb la sequera productiva en el món editorial i n'explica també l'espectacular augment, tot i que, en l'actualitat, només unes 300 editorials publiquen de manera regular. En aquest context Meronia ha centrat la seva activitat en tres camps: les enciclopèdies, els llibres en llengües estrangeres sobre Romania i la publicació d'obres catalanes.

Per a Jana Matei la realitat catalana i romanesa no és tan distant sinó que "existeixen preocupacions semblants i comparteixen la voluntat de ser més conegudes a l'exterior". L'editora també assenyala que les dictadures franquista i comunista van provocar una "exclusió" de la promoció dels valors d'ambdues cultures, una situació que ara la "Biblioteca de Cultura Catalana" ajudarà a corregir.

tres de la cultura catalana de tots els temps així com una història de Catalunya i de la seva llengua", assenyala l'editora, ja que d'aquesta manera s'ampliaria el coneixement que "sobretot després de la caiguda del comunisme" els romanesos tenen de la realitat catalana.

Un exemple són les "Hores europees de Romania" que es fan el primer dijous de cada mes al Conservatori de Bucarest –seguint el model de les que s'organitzen a Barcelona–, i on s'anima els estudiants de música a interpretar peces d'autors catalans. Paral·lelament Enciclopèdia Catalana elabora el primer diccionari català-romanès, amb unes 20.000 entrades, i que preveu de publicar en un termini de dos anys.

Suport de la Institució de les Lletres Catalanes. Jana Matei reconeix que part de l'èxit de la iniciativa que porta a terme recau en la bona acollida i el suport que ha rebut de la Institució de les Lletres Catalanes, ja que per culpa de la greu crisi econòmica que pateix Romania "no podem demanar ajuts a l'administració perquè els seus esforços se centren bàsicament a promoure la literatura romanesa".

La col·laboració de l'ILC consisteix inicialment a assessorar les editorials interessades a traduir autors catalans. Tal i com assenyala el president d'aquesta institució, Francesc Parcerisas, "es tracta de facilitar el màxim d'informació sense participar en les seves decisions". El tipus d'informació que la Institució de les Lletres Catalanes ofereix, doncs, mira essencialment de proporcionar dades sobre drets d'autor o oferir ressenyes dels llibres i biografies, entre més activitats de col·laboració. Però l'ajut va més enllà del suport tècnic i també abraça el camp econòmic. La Institució participa en el finançament de les traduccions, una col·laboració que pot oscil·lar entre el 70% i el 100% del cost total.

La irrupció de la literatura catalana en el mercat romanès no ha sorprès Parcerisas, que constata un "coneixement i interès creixent" de l'obra d'aquests autors en països de l'Est, principalment Hongria i Bulgària –i a partir d'ara també Romania– que són més "permeables" que els mercats occidentals.

Josep Rius
Francesc Buixeda